

*Ірина Баннова
(Хмельницький, Україна)*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕТНОДИЗАЙНУ ПРИ РОЗРОБЦІ КОЛЕКЦІЙ МОДЕЛЕЙ ОДЯГУ В СТУДЕНТСЬКОМУ БУДИНКУ МОДЕЛЕЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У теперішній час в Україні питання етнокультурної ідентичності виробів займає одне з провідних місць в галузі практичного розвитку дизайну. Останні події в Україні змусили її мешканців проявити національну єдність, що відобразилось у поверненні до національних цінностей. Тепер повсюди простежується посилення свідомості українців, патріотизм, гордість за приналежність до нації. Набув розвитку світовий бренд – українська символіка в одязі, аксесуарах, декоративному оформленні житла та товарів народного вжитку.

Все більше дизайнерів одягу як українських, так і світових, звертаються до етнокультурної спадщини різних народів у пошуках натхнення для розробки своїх колекцій моделей одягу, в яких поєднують сучасні тенденції моди та етнічні мотиви.

Сучасний костюм з елементами народної творчості має великі перспективи, особливо, якщо ці елементи не сліпо скопійовані, а зважено і грамотно інтерпретовані. Все це і, безперечно, народний костюм як частка народної душі має велике історичне і художнє значення, а також часто виступає джерелом натхнення в роботі сучасних дизайнерів одягу.

25 років у Хмельницькому національному університеті (ХНУ) діє великий творчий колектив – Студентський Будинок моделей (СБМ), що створений з метою практичного розвитку творчих здібностей студентів-дизайнерів одягу, пропагування моди і спеціальності. Цей колектив (група авторів-розробників колекцій одягу та школа манекенниць) достойно представляє ХНУ на конкурсах і фестивалях моди різного рівня та в різних країнах світу: Україні, Італії, Франції, Канаді, Англії, Білорусі, Росії, Казахстані тощо. На рахунку СБМ більше 400 нагород різного рангу (Гран-Прі, 1-3 місце та преміювання студентів у вигляді стажувань у відомих дизайнерських фірмах України та світу).

Особливий інтерес для поціновувачів експериментів у моді та для самих студентів-майбутніх дизайнерів одягу представляє робота в напрямку використання мотивів народних костюмів та декоративно-прикладного мистецтва при проектуванні нових колекцій моделей одягу. Тому кожного року студентами створюються все нові і нові креативні колекції одягу, що представляються у номінації «Фольк» на різних конкурсах моди, а саме: колекції одягу «Подільська писанка» (1 місце у Міжнародному конкурсі молодих дизайнерів «Печерські каштани», м. Київ), «Відлуння аборигенів» (Гран-Прі у Міжнародній Асамблеї моди, м. Москва, Гран-Прі у Міжнародному конкурсі моди «Паром», м. Харків, 1 місце у Форумі дизайнерських шкіл України, м. Харків та багато інших нагород) (рис. 1), «Міфи Трипільського світу» (1 місце у Міжнародній Асамблеї моди, м. Москва, Гран-Прі у Міжнародному конкурсі моди «Паром», м. Харків тощо) (рис. 2), «Етнохвиля» (1 місце у Всеукраїнському конкурсі студентів-дизайнерів одягу «Битва модельєрів», м. Львів, Гран-Прі у Всеукраїнському конкурсі молодих дизайнерів одягу «Барви Поділля», м. Хмельницький, 1 місце у Міжрегіональному конкурсі на кращу колекцію моделей одягу серед студентів навчальних закладів України «Калинове намисто») (рис. 3) та багато ін.

Для створення будь-якої колекції моделей одягу за джерелом творчості необхідно попередньо провести його ґрунтовний і професійний композиційний аналіз, в якому студент повинен гідно оцінити комунікативний потенціал культурних досягнень та знайти методи і засоби інтерпретації етнокодів для застосування їх у сучасному одязі. Цей аналіз включає в себе збір інформації про загальну форму об'єктів, форму площин, силуети, лінії, матеріали (фактура, колір, рисунок, механічні та пластичні властивості), положення композиційного центру, склад та елементи

оздоблення, характер орнаментальних мотивів, конструкцію тощо. Крім того, студент повинен визначити, за рахунок яких застосованих засобів зв'язку (ритм, симетрія, асиметрія, тотожність, нюанс, контраст тощо) досягається враження руху чи рівноваги, виразності чи підпорядкованості, кількості чи розвитку, смислового фактору чи образності головного або другорядних композиційних елементів як складових первинної форми джерела творчості, а також знати і розуміти, як працюють закони композиції.

Рис. 1. Колекція моделей одягу «Міфи Трипільського світу»

Рис. 2. Модель з колекції моделей одягу «Відлуння аборигенів»

Рис. 3. Колекція моделей одягу «Етнохвиля»

Аналіз спеціальної літератури з основ композиції показав, що сьогодні не існує стрункої, логічної системи композиційних понять та чинників, що впливають на кінцевий результат досягнення композиційної гармонії в об'єктах дизайну. Студенту важко самостійно розібратись в хаосі часто суперечливої інформації, особливо щодо термінологічної лексики, яка надається різними авторами в навчальній та науковій літературі. Тому на кафедрі дизайну ХНУ на основі вивчення принципів формоутворення в природі було розроблено схему створення композиційної гармонії для об'єктів дизайну.

Вивчення закономірностей та принципів формоутворення в природі дозволяє перейти на більш високу ступінь творчості. Якщо композиція визначається як організація певного порядку, що обумовлена ідеєю, метою та призначенням з підпорядкованістю елементів один одному і цілому, то, спостерігаючи за навколишнім світом, можна побачити, що він є дуже гармонійним та підкоряється об'єктивним законам природи і композиції. В цих законах рух іде від простого до складного, тобто від простих молекулярних систем до складних утворень.

У біологічному світі, наприклад, будь-який організм бере свій початок від хімічних елементів, що з'єднуються між собою та утворюють молекули, речовини, клітини, тканини, органи, системи органів, організм. У даному випадку хімічні елементи представляють собою хаос. У залежності від ідеї та її мети, вибираючи з хаосу потрібні хімічні елементи і, утворюючи необхідні комбінації з них за допомогою засобів зв'язку з дотриманням законів та принципів, створюється більш чи менш складна система або організм: риба, птах, тварина, людина.

Аналізуючи літературні твори, ми можемо спостерігати ту саму закономірну картину. З хаосу літер, складів, слів, словосполучень, речень згідно ідеї автора та мети створення при використанні автором композиційних законів, принципів та засобів зв'язку народжується гармонійний літературний твір, який може бути прозою, поезією, драматургією тощо.

В образотворчому мистецтві художник з хаосу матеріалів, образів, фантазій та вражень, керуючись ідеєю, згідно законів та принципів композиції створює

гармонійний мистецький твір, який може бути живописним, графічним, скульптурним чи декоративно-прикладним.

Можна навести ще безліч прикладів, що будуть ілюструвати тісний зв'язок між законами формоутворення в природі і законами формоутворення в дизайні та образотворчому мистецтві.

Для ілюстрації організації порядку з хаосу можуть бути вибрані піраміда чи конус, основою яких є стабільні форми (круг чи квадрат). З іншого боку, самі по собі ці форми являються динамічними по відношенню до кубу чи кулі. Принцип організованого чи направленого руху існує як об'єктивний закон природи. Рух іде від простого до складного, створюючи на вершині піраміди гармонію. Вертикальною віссю тут є ідея, яка спонукає вибирати відповідні елементи, засоби і принципи, керується законами та прагне до гармонії.

У відповідності до виведених закономірностей у системному підході до створення гармонії, розроблена схема, що ілюструє процес художнього проектування об'єктів дизайну, яка наведена на рис. 4. У даній схемі у вигляді хаосу представлені композиційні елементи, що займають нижній ряд піраміди. Вище розташовані композиційні засоби зв'язку, які обираються згідно принципів, що стоять відповідно над ними. Дотримання законів композиції при проектуванні нових виробів є обов'язковим і веде до створення гармонійних творів дизайну.

Якщо подивитись на створену схему як на масив даних для проектування предметів дизайну, то можна уявити її простором чи полем можливих варіантів композиційного рішення, що має досить дієву інформаційну структуру. Це – безмежне поле інформації, з яким працює кожний дизайнер. Схема не є закритою, в неї можуть додаватися нові чи вже відомі складові за вимогою часу. Це доводить, що закони композиції являються об'єктивними законами природи, які витікають з самої суті побудови Всесвіту, і є дієвими для будь-якого з видів мистецтва.

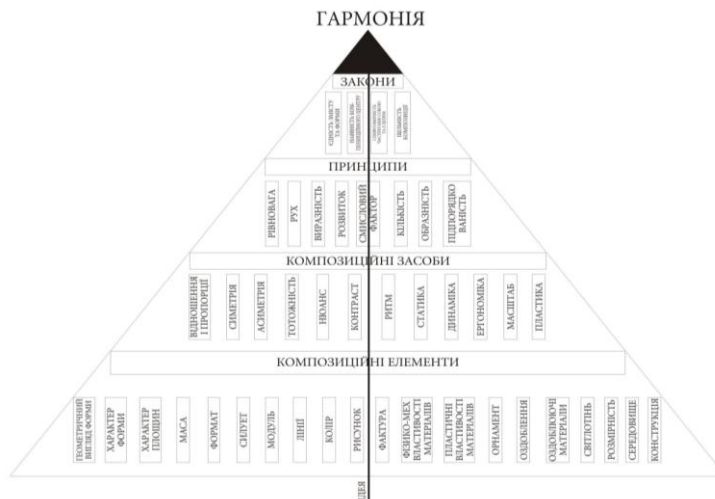

Рис. 4. Схема створення композиційної гармонії для творів дизайну

При виконанні композиційного аналізу джерела творчості студенти користуються вищевказаною схемою створення композиційної гармонії для творів дизайну, при цьому особливу увагу приділяють визначенню його характерних рис. Серед розмаїття композиційних елементів, притаманних джерелу творчості, визначаються п'ять елементів, які можуть бути використані як головні при художньому проектуванні нових моделей колекції одягу. Далі виконується стилізація визначених елементів, тобто приведення їх до більш чи менш спрощеного вигляду, але таким чином, щоб це можна було конструктивно та технологічно використати в нових моделях одягу. При виборі можливих головних принципів та засобів зв'язку враховують визначені характерні риси джерела творчості та вид композиційного елементу.

Трансформація джерела творчості у форми одягу полягає в поступовому змінненні (трансформуванні), отриманих з різних сторін його силуетних форм до максимально приближених можливих силуетів сучасного одягу різноманітного призначення та представляється студентами у вигляді п'ятирівневої схеми (форма схеми – довільна).

На першому рівні схеми представляються 1-3 варіанти узагальненого зображення форми джерела творчості. У випадку, коли джерелом творчості є нематеріальний об'єкт, наприклад, музичний твір, форма джерела виражається через асоціативні образи.

На другому рівні схеми наводяться геометричні зображення сучасних силуетів в одязі, що найкраще відповідають формі джерела творчості.

Третій рівень включає розроблені різновиди силуетних форм, відповідно обраним силуетам на другому рівні трансформації. Наприклад, для прямого силуету (II рівень) це можуть бути варіанти лінійної, площинної та об'ємної кубічної силуетних форм одягу.

Представлені на четвертому рівні схеми трансформації варіанти зображень силуетних форм, повинні відображати різні конструктивні рішення однієї і тієї ж форми за рахунок різноманітних наборів конструктивних прийомів.

На п'ятому рівні схеми представляються розроблені автором різновиди фасонних особливостей, до яких відносять різні форми горловини, варіанти комірів, різновиди застібок, довжина виробу та рукавів, оздоблення з застосуванням стилізованих композиційних елементів та обраних для них можливих головних композиційних принципів і засобів зв'язку.

В результаті проведеної трансформації форми від джерела творчості до сучасного одягу на п'ятому рівні студенти отримують безліч варіантів моделей-ідей (від 50 до 100) для розробки колекцій-ідей. Порівняльний композиційний аналіз моделей-ідей дає змогу обрати кращий варіант колекції для реалізації його в матеріалі.

Отже, вивчення традицій декоративно-прикладного мистецтва та застосування системного підходу до проектування сучасних етнодизайнерських колекцій одягу орієнтує студентів на духовно-моральні цінності, розвиває у студентів відчуття композиції, виховує смак, вміння професійно аналізувати і визначати художній рівень виробів, а також є унікальною та змістовною практикою.

*Катерина Леонова
(Київ, Україна)*

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ВАРІАТИВНІСТЬ В ДИЗАЙНІ КОЛЕКЦІЙ HAUTE COUTURE

Виявляється специфіка відображення етнонаціональних мотивів у колекціях Haute Couture XX - початку XXI століття, виділяються найбільш актуальні варіанти дизайнерської подачі цих мотивів на світових подіумах, аналізується презентація та сприйняття етнонаціональних елементів у контексті сучасної глобальної мультикультурної фешн-парадигми.

***Ключові слова:** етнодизайн, етнонаціональні мотиви, фешн-колекції, Haute Couture.*

This research turns out the specifics of ethnic motives reflection in the Haute Couture collections of XX - beginning of XXI century, stands the most relevant design stylisations of ethno at the international catwalks, analyzes the presentation and the perception of ethnic elements in the context of contemporary global multicultural fashion paradigm.

***Keywords:** ethno-design, ethno-national motives, fashion collection, Haute Couture.*